

Izazovi i preporuke u korištenju pojedinih vrsta otpada u građevinskoj industriji

dr. sc. Ivana Carević, dipl. ing. građ.

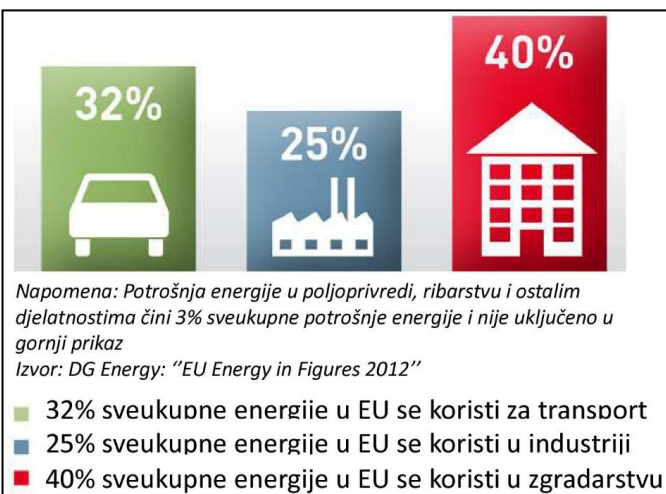
Sveučilište u Zagrebu Građevinski fakultet

ZNAŠ LI?

- građevinska industrija zahtjeva ogromne količine energije, troši velike količine prirodnih resursa uključujući i vode, te samim radom uvelike zagađuje **i utječe na okoliš.**

- gotovo polovica ukupne emisije CO₂ u Europskoj uniji otpada na zgrade (40 %)
- drastično mijenja okoliš!

Izvori: www.eurco.hr/index.php/hr/reference
www.bingoindustries.com.au/blog/post/construction-waste-management-how-the-countrys-build-and-demolition-industry-stacks-up/; www.ds-crusher.org/; www.chinmayimpex.com/
Pacheco Torgal F. i dr
www.inter-kop.com

ODRŽIVA GRADNJA

- Energetska učinkovitost
- Korištenje obnovljivih izvora energije
- Korištenje recikliranih materijala,
korištenje lokalno dostupnih
materijala
- Poboljšana svojstva trajnosti
- Ponovna upotreba vode
- Bolje upravljanje otpadom
- Gradnja u skladu s prirodom i okolinom
- Pametna gradnja

Zakon o gradnji NN 153/2013:
propisuje temeljne zahtjeve za
građevinu:

7. Održiva uporaba prirodnih izvora

1. ponovnu uporabu ili mogućnost reciklaže građevine, njezinih materijala i dijelova nakon uklanjanja
2. trajnost građevine
3. uporabu okolišu prihvatljivih sirovina i sekundarnih materijala u građevinama.

with **ECOSE**[®]
TECHNOLOGY

Mineralna vuna sa ECOSE[®] Technology

Asfalt

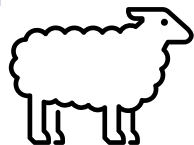

Dodaci cementu i betonu

- Zgure (željezo, bakar, nikal, ...)
- Leteći pepeli (termoelektrane)
- Pepeli (energane - bio masa, pepeo od komunalnog otpada, mulja)

Izolacija od ovčje vune

Izvor: wool-line.ba

Građevinski otpad i otpad od rušenja

Uključenje znanstvene zajednice kroz znanstveni projekt TAREC²

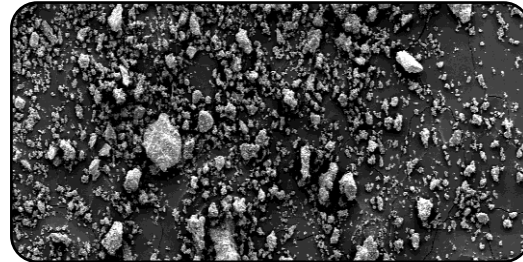

1
ANKETIRANJE

anketiranje je provedeno za kvalitativnu interpretaciju rezultata dobivenih karakterizacijom WBA

2
KARAKTERIZACIJA PDB-a

karakterizacija pepela na temelju kemijskih i fizikalnih svojstava u cilju njegove primjene u cementnim kompozitima

3
KARAKTERIZACIJA KOMPOZITA S PDB-om

razumijevanje utjecaja pepela drvene biomase (PDB) na svojstva cementnih kompozita: mehanička svojstva, svojstva trajnosti i utjecaj na okoliš

izazovi i preporuke za korištenje PDB-a u industriji betona

1 – ANKETIRANJE energana

Sakupljanje PBD-a

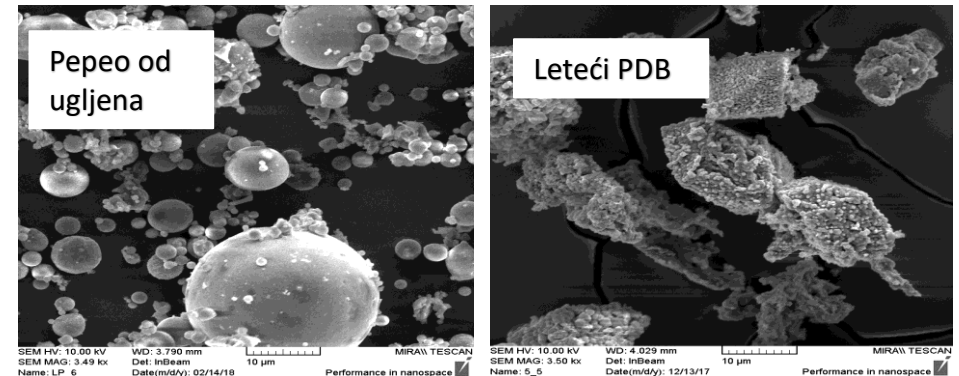
Objavljeno u: *Milovanović, B., Štirmer, N., Carević, I., Baričević, A.: Wood Biomass Ash as a Raw Material in the Concrete Industry, GRAĐEVINAR, 71 (2019) 6, pp. 504-514*

2 – KARAKTERIZACIJA PDB-a

Ispitivanje kemijskih i fizikalnih svojstava prikupljenog PDB-a

Parametar	unit	metoda
pH value (eluate)	-	HRN EN 12176:2005
Loss of ignition 950 °C	mas. %	ASTM D 7348-13
Oxide content	mas. %	HRN EN ISO 16967:2015
Metal content (Zn, Cd, Cr, Ni, Pb, Mn, Co, Ba, Bi, Sr, Cu)	mg/kg	HRN EN ISO 16968:2015
Mercury content (Hg)	mg/kg	ASTM D 6722-11
Density	g/cm ³	ASTM C-188
Particle size distribution	µm	Laserska difrakcija
Morphology	-	SEM
Minerology, free CaO, free MgO	mas. %	XRD
Stability of fly WBA	mas. %	TGA

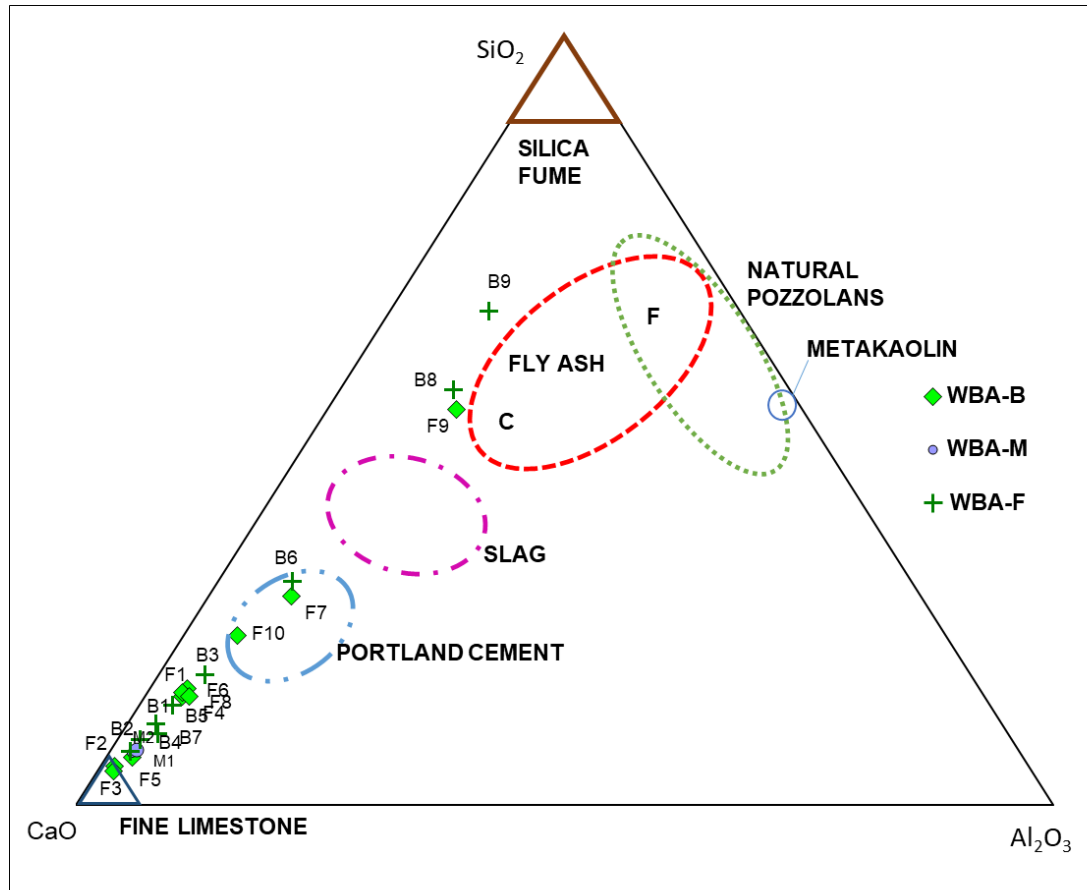
Karakterizacija 21 vrste PDB-a:
10 letećeg PDB-a,
9 PDB-a s dna peći
2 miješana PDB-a (leteći+dna)

Objavljeno: Carević, I.; Serdar, M.; Štirmer, N.; Ukrainczyk, N.:
„Preliminary screening of wood biomass ashes for partial resources
replacements in cementitious materials”, *Journal of Cleaner Production*,
Volume 229, 2019, pp 1045-1064

2 – KARAKTERIZACIJA PDB-a

Ispitivanje kemijskih i fizikalnih svojstava prikupljenog letećeg PDB-a

Leteći PDB

P_2O_5	LOI (950 °C)
Cl^-	Pozzolanic oxides
	SO_3
	$\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}}$
	Free CaO
	Heavy metals
<u>Free MgO</u>	

PDB s dna peći

P_2O_5	Free CaO
Free MgO	Pozzolanic oxides
SO_3	
<u>$\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}}$</u>	
<u>LOI (950 °C)</u>	

Kriterij prema HRN EN 450-1:2013 (mas. %)	
P_2O_5	< 5,0
SO_3	< 3,0
$\text{Na}_2\text{O}_{\text{eq}}$	< 5,0
Free CaO	< 1,5
Free MgO	< 4,0
Cl^-	< 0,10
LOI	< 9,0
Pozzolanic oxides	> 70

Objavljeno: Carević, I.; Serdar, M.; Štirmer, N.; Ukrainczyk, N.: „Preliminary screening of wood biomass ashes for partial resources replacements in cementitious materials”, *Journal of Cleaner Production*, Volume 229, 2019, pp 1045-1064

3 - KARAKTERIZACIJA KOMPOZITA S LETEĆIM PDB-om

MORTOVI (HRN EN 196 – 1):

CEM I 42,5

CEN standardizirani pijesak
voda

cement: agregat: voda= 1:3:0,5

19 mješavina

PASTE (HRN EN 196 – 3): :

CEM I 42,5

19 mješavina

- PDB kao zamjena dijela cementa (5 %, 10 % and 15 % po masi cementa)

Članci:

Carević, I.; Baričević, A.; Štirmer, N.; Šantek Bajto, J.: „Correlation between physical and chemical properties of wood biomass ash and cement composites performances”, Construction & Building Materials, Volume 256, 2020, pp 119450

Serdar, Marijana; Carević, Ivana; Nardin, Mateo; Štirmer, Nina: Corrosion behaviour of steel in mortar with wood biomass ash // Materials and corrosion, 2 (2020), pp 1-10

IZGARANJE NA REŠETCI

(Grate combustor)

F9

IZGARANJE NA REŠETCI

(Grate combustor)

F7

IZGARANJE U FLUIDIZIRANOM

SLOJU

(Bubbling fluidized bed)

F6

IZGARANJE NA REŠETCI I U LETU

(Pulverized fuel combustors)

F6

IZGARANJE NA REŠETCI I U LETU

(Pulverized fuel combustors)

F4

IZGARANJE NA REŠETCI

(Grate combustor)

F2

3 - KARAKTERIZACIJA KOMPOZITA S LETEĆIM PDB-om

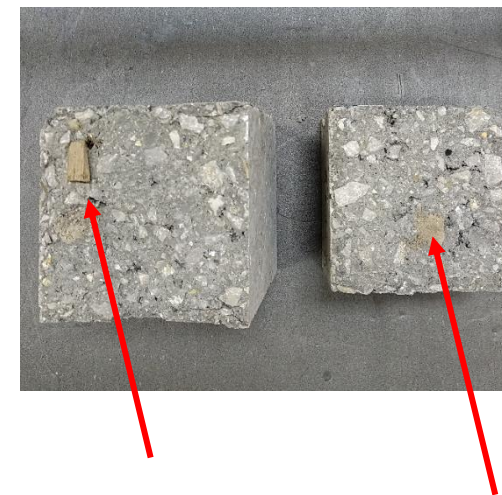
Izrada i ispitivanje uzoraka cementnih kompozita s različitim udjelima letećeg PDB-a (paste i mortovi)

Svojstva u svježem stanju	Utjecaj
PASTE	
Standardna konzistencija	Povećana potreba za vodom
Vrijeme vezivanja	Odgođeno vrijeme vezivanja
Volumna postojanost	U skladu s kriterijem danim normom EN 450-1
Temperature	Povećanje temperature
MORTOVI	
Gustoća	Nema uočenog trenda
Temperatura	Nema uočenog trenda
Udio pora	Povećava se
Konzistencija stolićem za rasprostiranje	Smanjuje se

Svojstva u očvrslom stanju	Utjecaj
Tlačna čvrstoća	smanjena s povećanjem udjela PDB-a; sporiji porast čvrstoće s vremenom u usporedbi s referentnom mješavinom
Čvrstoća na savijanje	smanjena s povećanjem udjela PDB-a
Kapilarno upijanje	Prosječno smanjenje vrijednosti
Plinopropusnost	Nema uočenog trenda
Difuzija klorida	Smanjene vrijednosti koeficijenta difuzije klorida
Skupljanje uslijed sušenja	Smanjene vrijednosti skupljanja uslijed sušenja

PREPORUKE ZA KORIŠTENJE PDB-a u GRAĐEVNIM PROIZVODIMA

Svojstva koje je potrebno provjeriti		
Svojstvo	Norma	Utjecaj
Vlažnost	HRN EN 1097-5	Samoočvršćivanje
Vizualni pregled	Visual examination	Svojstva trajnosti: neotpornost na cikluse smrzavanja i odmrzavanja (npr. komadići drveta i sl.)
Granulometrijski sastav	HRN EN 12620 or HRN EN 933-10	Određuje način uporabe (agregat ili mineralni dodatak)
Gubitak žarenjem (LOI)	HRN EN 196-2	Vezivanje, potreba za vodom, neotpornost na cikluse smrzavanja i odmrzavanja
Sadržaj sulfata, SO ₃	HRN EN 196-2	Svojstva trajnosti: korozija; nepostojanost volumena
Ukupni sadržaj alkalija, Na ₂ O _{eq}	HRN EN 196-2	Alkalnoagregatna reakcija
Sadržaj magnezijevog oksida, MgO	HRN EN 196-2	Nepostojanost volumena (bubrenje, pukotine)
Sadržaj slobodnog CaO	HRN EN 196-2	
Sadržaj klorida	HRN EN 1744-1 or HRN EN 196-2	Korozija

PRIMJENA PDB-a U GRAĐEVNIM PROIZVODIMA: KAKO DALJE?

EU No. 305/2011: o utvrđivanju usklađenih uvjeta za stavljanje na tržište građevnih proizvoda

EN standard

Standardizirana procedura

Čiljenica:
nepostojanje standarda i propisa za primjenu PDB-a u građevinskim proizvodima

EU No. 305/2011: o utvrđivanju usklađenih uvjeta za stavljanje na tržište građevnih proizvoda

↓ Najjednostavnije i obećavajuće!

PDB se može koristiti u građevinskim proizvodima u sustavu 4 ocjenjivanja i provjere stalnosti svojstava

Proizvođač

Primjeri građevinskih proizvoda

Lijevani rubnik

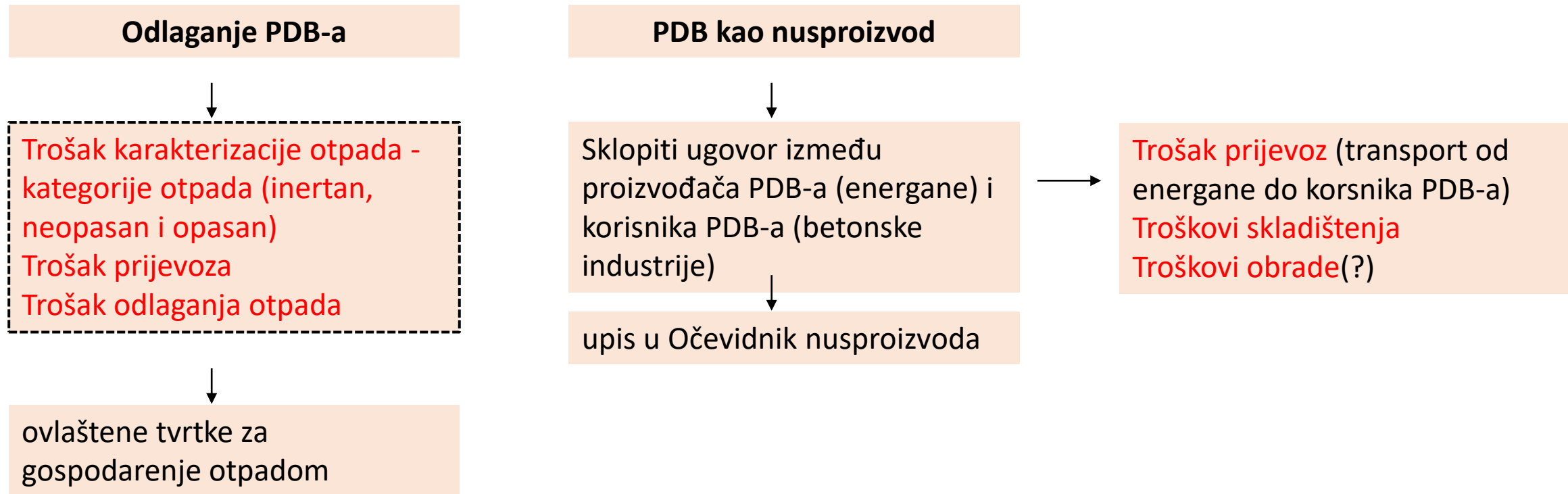

Vibrirani rubnik

Proizvod/svojstvo	Predgotovljene betonske kanalice	Opločnici	Rubnjaci
Norma	HRN EN 1340:2004; HRN EN 1340:2004/AC:2007	HRN EN 1338:2004; HRN EN 1338:2004/AC:2007	HRN EN 1340:2004; HRN EN 1340:2004/AC:2007
Tlačana čvrstoća	+	+	+
Čvrstoća na savijanja	+		+
Vlačna čvrstoća cijepanjem	-	+	
Apsorpcija vode	+	+	+
Otpornost na klizanje	+	+	+
Otpornost na smrzavanje/odmrzavanje	+	+	+
Otpornost na habanje	+	+	+

PRIMJENA PDB-a U GRAĐEVNIM PROIZVODIMA: KAKO DALJE?

PDB uporaba: Pravilnik o nusproizvodima i ukidanju statusa otpada (NN 117/2014)

PDB KAO OTPAD - LOKALNI PROBLEM:

DOBIT ZA LOKALNU ZAJEDNICU - rješavanje problema otpada na lokalnoj razini

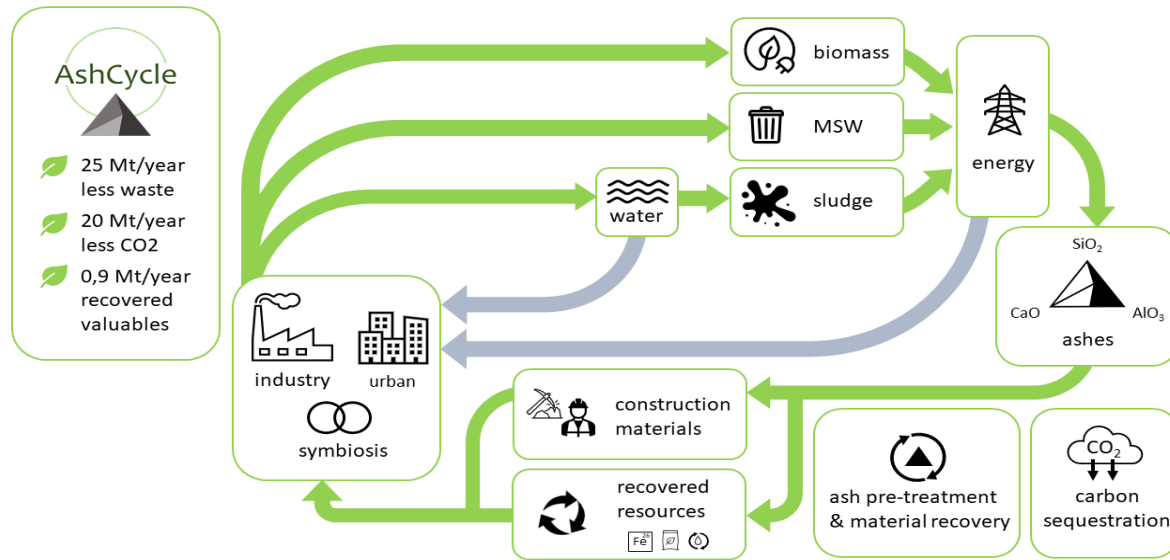
PRIMJENA PDB-a U GRAĐEVNIM PROIZVODIMA: KAKO DALJE?

LOGISTIČKI I DUGOROČNI IZAZOVI ZA KORISNIKE I PROIZVOĐAČE PDB-a

- Pravilno skladištenje kako se ne bi značajno promijenila svojstva PDB-a prije nego što se upotrijebi kao sekundarna sirovina.
- Prijevoz od vlasnika energana do korisnika PDB-a
- Osiguranje stalnosti kvalitete PDB-a
- Različite tehnologije skupljanja (miješanje s vodom) predstavljaju dodatni izazov za uporabu PDB-a
- Neki PDB-ovi zahtijevaju dodatnu predobradu, npr. mljevenje i/ili prosijavanje zbog neučinkovitog izgaranja drvene biomase ili zbog nečistoća drvene biomase
- Prihvatanje nove sirovine na tržištu

NASTAVAK AKTIVNOSTI...

...rješavanje pojedinih izazova

Title	Integration of underutilized ashes into material cycles by industry-urban symbiosis
Acronym	AshCycle
Grant Agreement No.	101058162
Funding Programme	Horizon Europe
Instrument	RIA (Research and Innovation Action)
Project Start Date	01.06.2022
Duration of the project	48 months

- 28 partnera iz Danske, Hrvatske, Slovenije, Finske, Belgije, Nizozemske, Švicarske i Južnoafričke Republike

Ciljevi ASHCYCLE projektne prijave su:

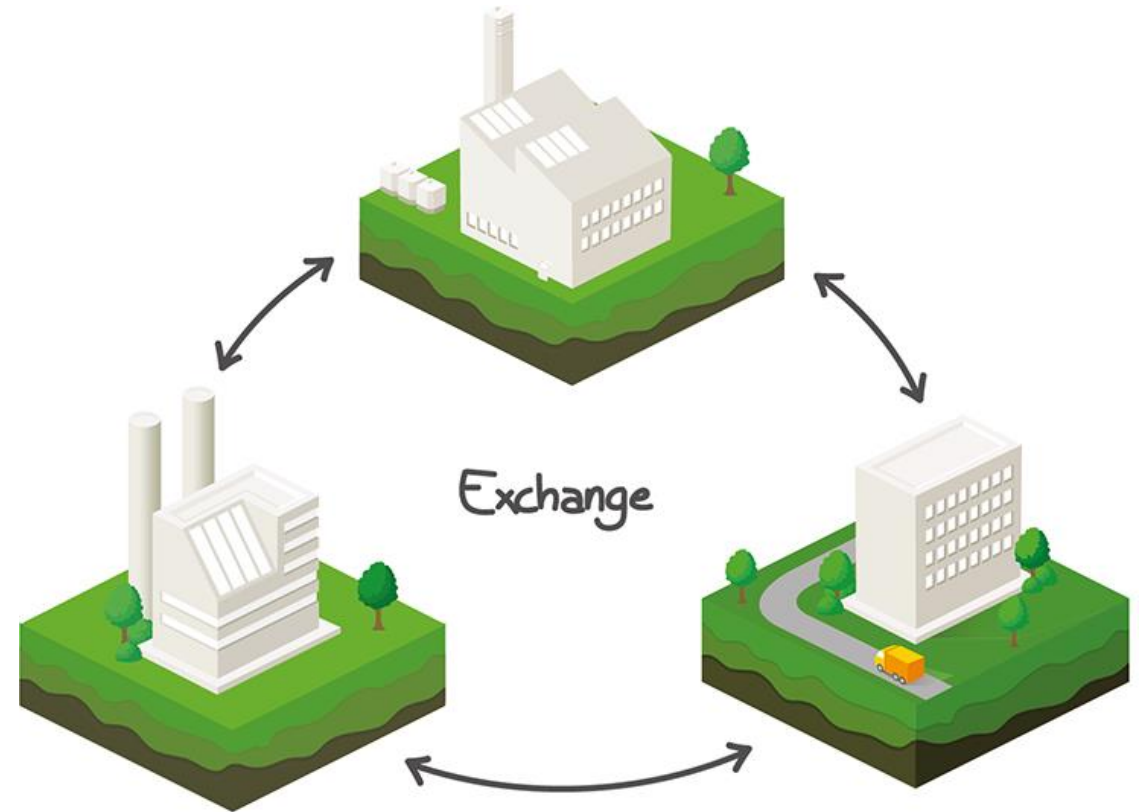
- Razvoj, primjena, demonstracija i replikacija razvijenih različitih ASHCYCLE rješenja (softver baziran na algoritmu za strojno učenje za predviđanje iskoristivosti sekundarnih sirovina, metode ekstrakcije rijetkih teških metala i fosfora, novi miješani cementi, predgotovljeni betonski elementi i gotove betonske mješavine sa sekundarnim sirovinama, alkalno aktivirani materijali, materijali za korištenje u geotehničkim konstrukcijama, materijali za apsorpciju CO₂ iz zraka i teških metala iz vode) kroz regionalnu industrijsko-urbanu simbiozu korištenja otpadnih materijala (pepela iz različitih industrija i mulja iz pročišćivača voda)
- Standardizacija različitih ASHCYCLE rješenja u skladu s održivosti uzimajući u obzir njihovu sigurnost i funkcionalnost kao jednu od mjera Akcijskog plana za kružno gospodarstvo
- Razmjena znanja između svih relevantnih dionika u lancu vrijednosti radi razvoja sinergije, partnerstva i novih poslovnih mogućnosti u razvoju industrijsko urbane simbioze.
- Podizanje svijesti javnosti i prihvaćanje važnosti korištenja sekundarnih resursa te razmjena iskustava i prijenos relevantnih informacija i dobrih praksi donositeljima politika i relevantnim dionicima.

PREDOBRADA NOVIH SIROVINA

- novi igrači na tržištu, nova niša i budućnost

industrija koja se bavi predobradom otpada
kao sekundarne sirovine – NUŽNOST!

Hvala na pažnji!

Kontakt: ivana.carevic@grad.unizg.hr

